

Voorbode van gezinshereniging?

Inwoners van landen binnen de Europese Unie (EU) zijn vrij om zich te vestigen binnen een ander EU-land. Sinds de uitbreiding van de EU in 2004 met onder andere Hongarije, Polen en Tsjechië zien we in Nederland vooral veel Polen. Van de Poolse immigranten die in de jaren 2000-2009 naar Nederland kwamen, is bijna 60 procent weer vertrokken. Van grootschalige gezinshereniging onder Poolse immigranten is voorsnog geen sprake.

In de afgelopen jaren is het aantal Polen in Nederland snel toegenomen. De toetreding van Polen tot de Europese Unie op 1 mei 2004 heeft hieraan een belangrijke impuls gegeven. Vanaf dat moment konden Polen zich in Nederland vrij vestigen. Wel hadden Polen die in Nederland wilden werken tot 1 mei 2007 nog een werkvergunning nodig. Het aantal in Nederland woonachtige Polen bedroeg op 1 januari 2011 bijna 90.000, twee en een half keer zoveel als op 1 januari 2004 (figuur 1). Van 1995 tot 2003 kwamen jaarlijks gemiddeld 1.500 Polen naar Nederland. Sinds 2004 is dit aantal fors gestegen: van 5.000 in 2004 tot 15.000 in 2010. Daarmee is Polen goed voor iets meer dan een kwart van de totale migratie uit EU-landen. Sinds de toetreding op 1 januari 2007 van Bulgarije en Roemenië tot de EU is de migratie ook uit die landen sterk toegenomen. In 2011 woonden 17.000 Bulgaren en 16.000 Roemenen in ons land. De immigratie van deze groepen lijkt zich enigszins te stabiliseren op een niveau van jaarlijks 2.500 Roemenen en 4.000 Bulgaren. Het gaat hier om personen die zich officieel hebben ingeschreven in het bevolkingsregister (Gemeentelijke Basisadministratie) en dus de intentie hebben om hier minimaal vier maanden te verblijven. Volgens Risbo (een onderzoeksinstituut verbonden aan de Erasmus Universiteit) telt Nederland daarnaast 100.000 personen uit Midden- en Oost-Europese landen die niet in het bevolkingsregister zijn ingeschreven. Het merendeel van deze groep komt ook uit Polen, Bulgarije en Roemenië.

Polen: de gastarbeiders van de 21ste eeuw?

De blijvend hoge aantallen immigranten uit Polen roepen de vraag op of het migratiegedrag van deze nieuwe arbeidsmigranten meer overeenkomsten zal vertonen met dat van de Turken en Marokkanen uit de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw of met dat van Spanjaarden en Italianen uit diezelfde periode. De Turken en Marokkanen bleven over het algemeen in Nederland en lieten hun gezinsleden overkomen. Van de Italianen en Spanjaarden vertrok de meerderheid weer uit Nederland. In hoeverre is het aannemelijk dat de nieuwe Poolse arbeidsmigranten een nieuwe fase van gezinshereniging genereren?

De immigratie uit mediterrane landen in de tweede helft van de jaren zestig bestond overwegend uit alleenstaande mannen. Dit gold in het bijzonder voor de immigratie uit Turkije en Marokko. Na de wervingsstop veranderde het karakter van de immigratie uit deze twee landen. Veel Turkse en Marokkaanse arbeidsmigranten besloten zich

Foto: Poplinre/flickr.com

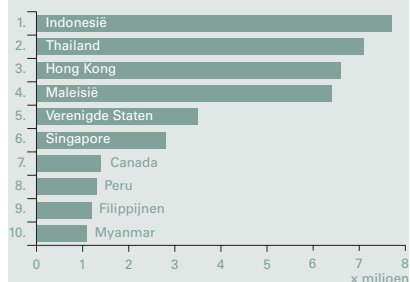
hier permanent te vestigen en hun gezinnen te laten overkomen, ook vanwege de slechte economische omstandigheden in de landen van herkomst. Dit weerspiegelde zich enerzijds in een stijgend aandeel vrouwen in de immigratie vanuit Turkije en Marokko vanaf het eind van de jaren zestig, anderzijds in een laag terugkeerpercentage van Turken en Marokkanen. Zo groeide het aandeel vrouwen in de immigratie tijdens deze periode van vrijwel nul tot iets meer dan de helft. Van de Turken en Marokkanen die in de jaren 1964-1973 naar Nederland kwamen, was tien jaar later 30 tot 40 procent weer vertrokken.

De ontwikkeling in de immigratie van Spanjaarden en Italianen vertoonde zowel qua geslachtsverdeling als voor retourmigratiegedrag een volledig ander beeld dan die van Turken en Marokkanen. Mede door de gunstige economische situatie in Spanje en Italië in de vroege jaren zeventig nam de migratie van Spanjaarden en Italianen naar Nederland af en werd deze gevolgd door een omvangrijke retourmigratie. Van de Spaanse immigranten die in de jaren 1964-1973 naar Neder-

demodata

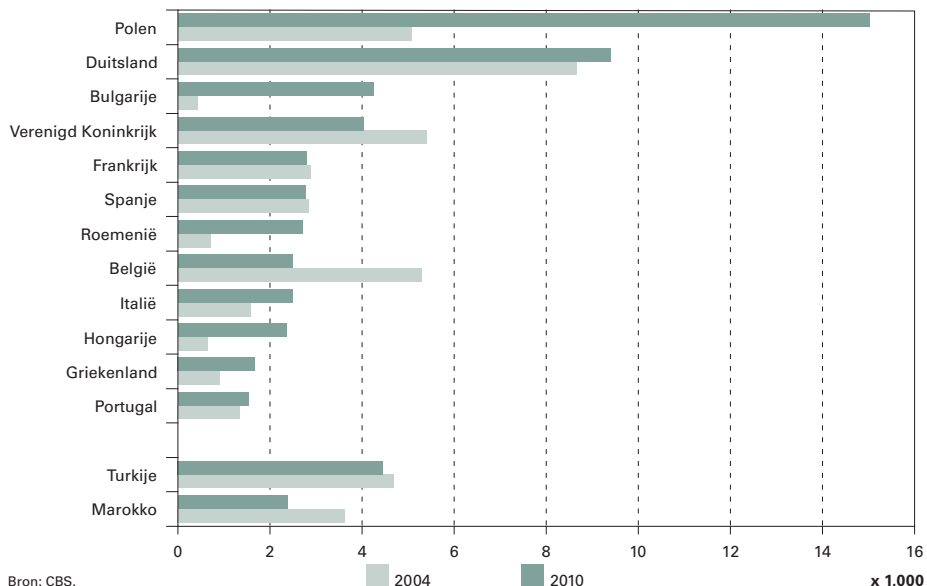
TOP 10 LANDEN MET CHINESE MIGRANTEN

Het aantal Chinezen dat buiten China woont bedraagt meer dan 40 miljoen. Een belangrijk deel van deze Chinese migranten woont in Azië. Indonesië kent de grootste migrantenpopulatie met Chinese wortels. Honderd jaar geleden vestigden zich de eerste Chinezen in Nederland. Het aantal eerstegeneratie-Chinezen bedroeg begin 2011 ruim 51 duizend.

Bron: The Economist / CBS

Figuur 1. Immigratie uit enkele EU-landen, Turkije en Marokko, 2004 en 2010

land kwamen, was tien jaar later driekwart weer vertrokken, twee keer zoveel als het percentage voor Turken en Marokkanen. Van gezinshereniging onder Spanjaarden en Italianen is dan ook veel minder sprake geweest dan onder Turken en Marokkanen. Het aandeel vrouwen in de immigratie van Spanjaarden en Italianen nam wel iets toe, maar bleef in vergelijking met dat van Turken en Marokkanen laag.

Poolse bruiden

De Polen die in het vorige decennium naar Nederland zijn gekomen, laten een ander beeld zien dan de hiervoor besproken groepen. Vóór de Poolse toetreding tot de EU op 1 mei 2004 bestond 60 tot 65 procent van de Poolse immigranten uit vrouwen. Dit waren voor een groot deel vrouwen die in het kader van gezinsvorming naar Nederland kwamen; om te trouwen of om samen te wonen met een Nederlandse man, de zogenoemde 'Poolse bruiden'. Na toetreding tot de EU veranderde het karakter van de immigra-

tie. Het aandeel vrouwen in de immigratie begon te dalen en steeds meer mannen kwamen naar Nederland om hier al dan niet tijdelijk te werken. Sinds 2005 bestaat een kleine meerderheid van de Poolse immigranten uit mannen.

De leeftijdsverdeling van de Poolse immigranten wijkt duidelijk af van die van de Turken en Marokkanen destijds. Terwijl de immigratie van Turkse en Marokkaanse kinderen als gevolg van de gezinshereniging in de tweede helft van de jaren zestig sterk toenam, daalde de immigratie van Poolse kinderen de afgelopen tien jaar juist licht. Ook de verdeling over mannen en vrouwen wijkt voor de Poolse immigranten van nu duidelijk af van die van de Turkse en Marokkaanse immigranten van toen: geen stijging van het aandeel vrouwen, maar juist een daling. Het afnemende aandeel vrouwen en het stabiele aandeel kinderen in de immigratie duidt aan dat, althans op dit moment, van grootschalige gezinshereniging onder de Poolse (arbeids)migranten geen sprake is. Dit wordt verder duidelijk uit het retournemigratiegedrag van Polen.

Ruim helft Polen vertrekt weer

Vooralsnog lijkt het erop dat de mogelijkheden voor de Oost-Europese arbeidsmigranten om terug te keren naar het land van herkomst groter zijn dan voor de Turken en Marokkanen die in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw naar Nederland kwamen. Immers, de economische situatie in Oost-Europa (vooral in Polen) is beter dan in Turkije en Marokko destijds en ontwikkelt zich nog steeds in positieve zin. Bovendien speelt het feit dat Polen lid is van de EU een belangrijke rol. Vanwege de vrije vestiging in de EU verspeelt Polen immers niet het recht op vestiging in Nederland als ze terugkeren naar hun land. Dat is een wezenlijk andere situatie dan voor de Turken en Marokkanen destijds. Het is dan ook te verwachten dat veel nieuwe arbeidsmigranten hier tijdelijk zullen verblijven en evenals het merendeel van de Spanjaarden en Italianen op enig

Foto: RuudMorijn/flickr.com

Foto: StephanSanders/flickr.com

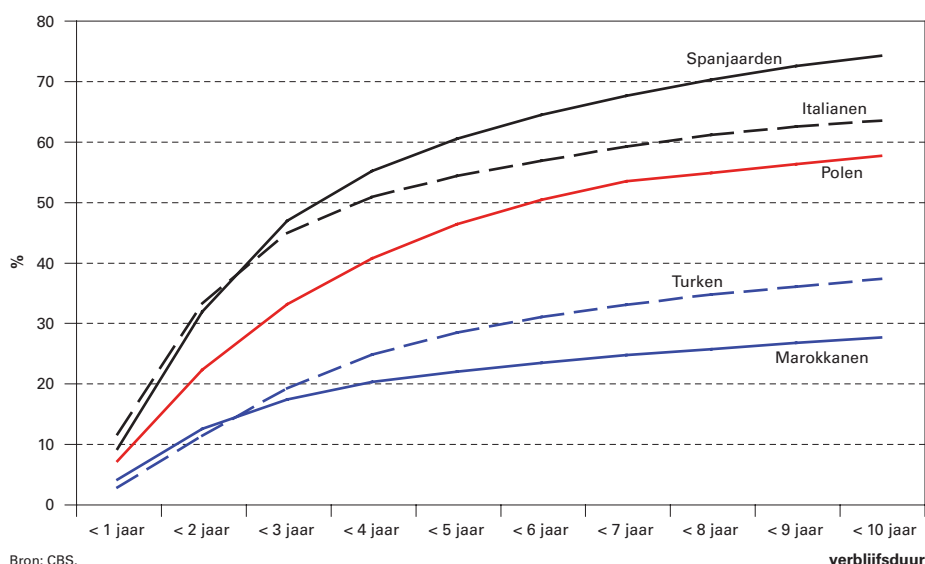

moment zullen terugkeren. De eerste cijfers wijzen inderdaad in deze richting. Van de Poolse immigranten die in de jaren 2000-2009 arriveerden zal naar verwachting bijna 60 procent binnen tien jaar na aankomst weer uit Nederland zijn vertrokken (uitgaande van de gemiddeld waargenomen vertrekpercentages naar verblijfsduur voor deze groep). Dit percentage ligt iets lager dan dat van Spaanse en Italiaanse migranten uit de jaren zestig en zeventig met een vergelijkbare verblijfsduur in Nederland, maar beduidend hoger dan dat van Turken en Marokkanen (figuur 2). Het gaat hier overigens om de retournigratie van Polen die zich hebben ingeschreven in het bevolkingsregister. Daarnaast zijn er veel Polen die hier tijdelijk verblijven (korter dan vier maanden) en niet ingeschreven staan in het bevolkingsregister. Ook uit ander onderzoek blijkt dat veel Oost-Europese migranten zullen terugkeren naar hun eigen land. Onderzoek van Risbo wijst uit dat een grote groep immigranten uit Midden- en Oost-Europa de intentie heeft zich tijdelijk in Nederland te vestigen. Uit dit onderzoek komt onder andere naar voren dat bijna de helft van de Poolse migranten korter dan vijf jaar in Nederland wil blijven werken, terwijl 15 procent aan geeft hier permanent te willen blijven.

Gezinshereniging niet waarschijnlijk

Op grond van de beschikbare gegevens kan worden vastgesteld dat de samenstelling van de groep immigranten uit mediterrane landen die in de vorige eeuw naar Nederland kwam duidelijk anders was dan die van de huidige groep immigranten uit Polen. Tevens blijkt dat het patroon van gezinshereniging dat we onder de immigranten uit Turkije en Marokko aantreffen, voornamelijk niet terug te vinden is bij de huidige Poolse immigranten. Daarnaast liggen de terugkeerpercentages van de huidige groep Poolse immigranten veel hoger dan die van Turken en Marokkanen destijds en komen deze dicht in de buurt bij die van de Italianen en Spanjaarden die in meerderheid terugkeerden naar het herkomstland. Van

Figuur 2. Retournigratie van immigranten uit mediterrane landen (geïmmigreerd in de periode 1964-1973) en Polen (geïmmigreerd in de periode 2000-2009), naar verblijfsduur in Nederland (cumulatief)

Bron: CBS.

een nieuwe fase van gezinshereniging uit Polen is voornamelijk dan ook geen sprake. Of dit ook geldt voor Bulgarije en Roemenië is de vraag. De migratie uit deze landen gaat mogelijk nog stijgen als de Nederlandse grenzen voor arbeidsmigranten uit Bulgarije en Roemenië in 2014 volledig opengaan. De met Polen vergeleken minder gunstige economische vooruitzichten van Bulgaren en Roemenen verleiden wellicht minder tot terugkeer en mogelijk tot meer gezinshereniging.

Drs. J.J.M. Nicolaas, CBS,

e-mail: h.nicolaas@cbs.nl

LITERATUUR

- Nicolaas, H. (2011), Ruim helft Poolse immigranten vertrekt weer. *Bevolkingstrends* 59(1), pp. 32-36.
- Risbo (2009), *Arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa; een profielschets van recente arbeidsmigranten uit de MOE-landen*. Rotterdam: Risbo.

Foto: KellyKorv/flickr.com

Foto: Lexitos/flickr.com

